ՆՈՅԵԱՆ ԱՂԱՒՆԻ

ՇԱԲԱԹԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԻ — ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 4 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1852 — ԹԻՒ 27

ԾԱՆՈՒՑԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Նոյեան Աղաւնին այսուհետեւ իւր տպարանը պիտի հրատարակուի, այն որ հաստատեցինք Թաշխանը որ 'ի Գալաթէ [illegible]: Կը խնդրենք յարգոյ ընթերցողներէն որ նամակնին կամ մեզ հաղորդելու լուրերնին և կամ որ և իցէ թուղթերնին յիշեալ խանը յղ ղրկեն:

Նոյեան Աղաւնին Ներկայ Թերթովը իւր հաստատութեան եօթներորդ ամիսը կ'սկսի: Եւրոպիոյ հասարակութիւնը դիւրաւ կրնայ իմանալ ասոր պարագային մէջ որչափ ուրախութիւն պատճառելը երբոր մտածէ թէ (առանց ձեռնարկութեանց պէս) որչափ դժուար է ազգային լրագրի մը հիմնադրութեան ընկերը, և մանաւանդ մեր շաբաթագրին, որմէ առաջ հաստատուած էին արդէն թէ հինաւուրց թէ դեռահաս օրագիրներ՝ և լրագիրներ, որոնք թէ հասակաւ և թէ յառաջադիմութեամբ մերինին մեծ յաջողութեան անհնարութիւն չէին տար:

Այսու ամենայնիւ անհաճոյութիւններն ու անյաջողութիւնը մեզ վախցան բռնելով, մանաւանդ ազգասէր հայրենակցաց ընթերցասիրութեանը վստահանալով Նոյեան Աղաւնիս թեւերը բանալ սկսիք, որն որ իւր սկզբնական տկարութեամբը արեգական առաջին լուսոյն պէս տաք և լերանց գագաթան սառոյցներուն պէս պաղ և անզօր գէնքերէն յիշեալ վտանգներուն հարուածը ո՛չ այրեցաւ և ո՛չ սառեցաւ, և ընդհակառակն անոնցմէ անվնաս մնալով չափ բնական բարձրացաւ. և կը յուսամք որ նոյն բարձրութեան մէջ պիտի շարունակէ իւր ընթացքը, մէկ անգամ որ իւր առաջին վեց ամսուան դժուարութիւնները յաջողութեամբ անցուց:

Մինչ որ մեր յարգոյ և կամաւոր բաժանորդներէն՝ թէ արժանաւորութեամբ և թէ անարժանութեամբ մեր տեսած պաշտպանութեան փոխարէն կ'ըսենք մի՞ արդեօք մեր խոստմունքները կատարել. ասոր հակառակը կը վկայէ մեր օրէ օր յառաջադիմութիւնը. և այս մեր եռանդին [illegible] ալ՝ արդէն սկսանք [illegible] հրապարակական թերթի մը մէջ [illegible] . . . .

Ասոր բարեմիտ հասարակութեան ցուցնելու համար թէ (մեզի համար) խոստման ու գործադրութեան մէջ մի՛ չկայ և ըսելու միտքն ալ բանն է, այդէն մտադիր էինք Նոյեան Աղաւնւոյ տպագրութեան գինը պակսեցնելու ըստ մեր խոստման. բայց ազդասէր և յարգոյ տպագրագէտներուս մեծագոյն մասը արդէն սկսած ըլլալով տարեկան գինը՝ վճարեցինք որ անոնց անիրաւութիւն ըրած չըլլանք միանգամայն պակաս գին ընդունելով առաջիկայ վեց ամսուան համար:

Սակայն մեր խոստմունքը կատարելու միանգամայն և մեր անշահասիրութեան նոր ապացոյց մը տալու համար՝ որոշեցինք որ շաբաթագրիս թերթը մեծցընենք այս թիւէն սկսելով. և մեծ [illegible] հանրաշահութեան [illegible] փոփոխութիւնը բաժանորդութեան գինը իջուցընելու չափ և աւելի ծախուց ազբիւր է և մեծագոյն աշխատանաց կարօտ, որն որ ազգիս սիրոյն համար յօժարակամ յանձն կառնումք, և աներկմիտ կը յուսամք որ այս կերպիւ մեր ըրած ծախքն ու աշխատանքը նթէ աւելի պաշտպանութեան արժանի չը դատուի, գոնէ պիտի ապահովցընէ ազգասէր ընթերցողներնուս նոյն համակրութեան և ներողամտութեան յարատեւ շարունակութիւնը, որով մինչեւ հիմայ զմեզ պատուելու բարեհաճեցան և մենք երախտագիտութեամբ վայելեցինք անցեալ վեց ամսուան մէջ:

Նոյեան Աղաւնւոյ թերթը մեծցընելովնիս քանի մը տեսակ օգուտներ ալ պիտի քաղեմք. Նախ՝ առեւտրական լուրերուն հրատարակութիւնը շարունակել, որոնցմէ ակամայ զրկեցինք մեր ընթերցողները. Երկրորդ՝ մեր ուսումնական եղբարց գրաւոր աշխատութիւնները տպել, որոնց համար մինչեւ հիմայ բաւական պարապ տեղի չունենալով՝ գուցէ շատերուն տհաճութիւն պատճառեցինք. և երրորդ՝ ազգային լրագրոց տեսութիւն մը ընել որուն շատոնց կը բաղձայինք, անոնցմէ ուշադրութեան արժանի յօդուածները օրինակելով և այլն:

Հիմայ կը մնայ Եւրոպիոյ հասարակութենէն ներողութիւն խնդրել այս անգամ Նոյեան Աղաւնւոյ հրատարակումը մէկ շաբաթ ուշացընելնուս համար, որուն պատճառը թերթը մեծցընելնիս պատճառ ան էր որ առաջին տպարանէն չփոխուեցաւ ըստ ամենայն և իւր տպարանը հանգիստ, և կը յուսամք որ այսուհետեւ՝ պ[ա]րանը մերը ըլլալով՝ շաբաթագրիս հրատարակումը աւելի կանոնաւոր ըլլայ. և միմիայն չպատահին այն մէկ երկու օր յապաղումները, որ տեղի ունեցան՝ մանաւանդ այս վերջին քանի մը շաբաթուց մէջ:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վեհափառ Սուլթանը երեքշաբթի օր Բարձրագոյն դուռը բարեհաճեցաւ գալու, ինչպէս որ սովորութիւն է մեծ եպարքոսի փոփոխութեանց ատեն, և մեծ հանդիսով ընդունուեցաւ Տէրութեան Նախարարներէն:

Օսմանեան Սուլթանին անձնական տէրութեան մեծ փոփոխի նաւու և քանի մը օգտաւէտ նորոգման գործոց վրայ խորհուրդ ըրաւ:

Օսմանեան տէրութիւնը ծովային զօրութիւնը ընդարձակելու յատուկ խորհուրդ կ'ընէ, և որովհետեւ ամեն տեղ պատերազմական նաւերուն շոգեշարժ մեքենայից կատարեալ կամ օժանդակ օժտուելու վրայ է, 'ի հարկէ կայսերական տէրութիւնն ալ այս օգտաւէտ կարգադրութենէն ետ պիտի չմնայ: Արդէն 90 թնդանօթ, քաշող Փէյք-է Մէսէրէթ պատերազմական նաւը արքունի նաւարանի աւազանը մտաւ՝ պատուաւոր շոգեշարժ մեքենայ ընդունելու համար, Գաղղիական Շառլըմանէ պատերազմական շոգենաւուն ձեւովը: Ուրիշ մին ալ նմանապէս մօտերս փոփոխութիւն պիտի կրէ, այսինքն շոգեշարժ պտուտակ պիտի ընդունի, բայց դեռ նշանակուած չէ որը ըլլալը:

Չորեքշաբթի օր Բարձրագոյն դրան մեծ դաւիթը 35 հազար քսակի կայսերական դրամաթուղթ այրեցին հանդէսով, ինչպէս ալ 33 հազար քսակ առաջները այրեցան Ըզքունի փողերանոցի դաւիթը. Միայն 282 հազար քսակն ալ տարւոյ սոյն տարւոյն քանի հաւաքուի հրոյ ճարակ պիտի ըլլայ՝ վեհափառ Սուլթանին բարձր կամացը համեմատ: Յիշեալ 35 հազար քսակէն 10 հազարը Կայսերական սեպհական գանձէն շնորհուեցաւ:

Պետական ներկայացուցիչ Պրոսմի՛ս ալ այն Գաղղիոյ հասարակապետութեան Նախագահ իշխանէն Պատուոյ Լէգէոնի շքանշանը ստացաւ:

Երեքշաբթի օր Սամոս կղզւոյն տեղակալ Մոսիկօ Պռնէմէնոս կայսերական պալատը երթալով վեհափառ Սուլթանին ներկայանալու պատիւը ունեցաւ. և Նորին Կայսերական Մեծութենէն խնդրեց՝ Օգոստափառ Ընձին մեծ պատկերը ստացաւ յիշեալ կղզւոյն համար:

Եօրկի Աթինայէ իշխանն ալ հինգշաբթի օր հրաժարական այցելութեան համար Կայսերական պալատը երթալով՝ վեհափառ Սուլթանին իւր խոնարհ ակնածութեան հաւատարիմը կրկնելու պատիւը ունեցաւ:

Կիրակի օր բարձրագոյն Հայի

փաշայն Պրուսայի կուսակալ անուանեցաւ փոխանակ Սիւլէյման փաշայի:

Ճերմակ ծովու Օսմանեան կղզիներուն ընդհանուր կառավարութիւնն ալ Մուսա Սաֆվէթի փաշային յանձնուեցաւ:

Տ[է]ր Նուրի Մալըմ Պէյին մեծ Բէօ-էքէ[յ]ի Իզմիր Ճէմալ էֆէնտին յաջորդեց:

Կիպրոսի տեղակալութիւնը Վարնայի նախորդ տեղակալ Շէրիֆ փաշային և Ամասիոյ կառավարութիւնը Պիլիգի նախորդ կառավարիչ Հիւսէյին փաշային յանձնուեցաւ:

Արտաքին գործոց նախարարի առաջին խորհրդոյ քարտուղար Էմին էֆէնտին կիրակի օր Կոստանդնուպօլիս հասաւ Իզմիրէն գալով:

— Կայսերական տէրութիւնը մեծ և ցաւալի կորուստ մը ըրաւ այս մօտերս, Եէմէնի կուսակալ Մուսթաֆա Փաշայի անակնկալ մահուամբը: Յիշեալ մարաջախտի կորուստը աւելի արտմութիւն կուտայ մեզ, երբոր կիմանամք թէ իւր կառավարութեանը յանձնուած երկիրները բարեկարգելու զբաղած ատենը պատահեր է այն: Թանզիմաթին խայրիէն (բարի կարգադրութիւն կամ սահմանադրական օրէնքը) վեհափառ Սուլթանին բարձր կամացը համեմատ հանդէպիս հրատարակեց Մէքքէի մէջ, քաղաքական ժողով հաստատեց և ամեն պէտք եղած տնօրէնութիւնները ընելու վրայ էր: Յունիսի վերջերը Եէմէնի մայրաքաղաքէն եւս 200ի չափ զօրքով Պէյթ իւլ Ֆաքիհ երթալու. քանիմը հազար Թամասական արաբացիներ, որոնք ճամբուն վրայ Հիւսէյինիյէ բաւած անտառներուն մէջ դարանը մտած էին, յանկարծ վրանին յարձակեցան և փաշան պահապաններովը շրջապատեցին: Մարաջախտը զարմանալի քաջութեամբ դէմ կեցաւ. 450 ապստամբ աւարառուներ սպաննուեցան և միայն 40 կայսերական զօրք մեռաւ: Մեծագոյն մասը օգնութեան չեկածութեան և ծարաւէ ... ըլլալով, բայց Փաշայն անվնաս ազատելով՝ անտառներէն դուրս ելաւ[*]: [illegible] օրուան ցաւալի մահ մը կրցաւ ընել զինքը. քանի մը օր առաջ՝ աւազուտ անապատներուն մէջ և արեւուն ստակ ջերմութեան տակը ճամբայ երթալով՝ խոնջութիւնը և ծարաւը վերջացուցին անոր թանկագին կեանքը, Յուլիսի 27ին (յուլ. 2ին) և մեծագոյն տէրութեան հա-

ւատարիմ հպատակ սրտանելը մեծ սուգի մէջ թողուցին։

Մուսթաֆա փաշային տէֆթէրտար Իզզէթ պէյնալ քանի մը օր եաքը նմանապէս մեռեր է։

— Նէժնի պաւաւին կուսակալութիւնը վէզիրութեան բարձր աստիճանով Ֆերիք Մահմուտ փաշային յանձնուեցաւ

Խարբերդի նախորդ կուսակալ Րաշիդ փաշայն Քիւրտիսթանի ընդհանուր կառավարիչ անուանեցաւ։

Խարբերդի կուսակալութիւնը Սելանիկի նախորդ ընդհանուր կառավարիչ Նօմէր փաշային յանձնուեցաւ։

Նանեայի նախորդ տէֆթէրտար Նիւզհէթ էֆէնտին Թրապուզոնի տէֆթէրտար եղաւ։

Բարձրագոյն Դատանին էվքաֆ օտասըյի անդամներէն Էմիր պէյը Վ. խոյնի տէֆթէրտար անուանեցաւ։

Արեւէլի եւելմեից նախորդ վէրատեսուչ Հագգի էֆէնտին նոյն պաշտօնով Սելանիկ պիտի երթայ։

Քեամիլ պ'յը Ճիտտէի կուսակալ Իզզէթ փաշայի Քափու քեհեա անուանեցաւ։

Եուսուֆ Ճէմիլ էֆէնտին Պաղտատի ընդհանուր կառավարիչ Րէշիտ փաշային Քափու քեհեա եղաւ։

Դամասկոսի կուսակալ Էկեաւ փաշայի քափու քեհեայութիւնը Նեսիմ էֆէնտիին յանձնուեցաւ։ Բաշիտ էֆէնտին Պասրայի կառավարիչ Խամիլ փաշային Քափու քեհեա նշանակուեցաւ. Էսհէմ էֆէնտին ալ Միտիլլի կղզւոյն տեղակալ Խամիլ փաշայի Քափու քեհեա կարգեցաւ։

— Նոր Հաստատ Մէճիտիէ շքանշաններն վիճակաւորներ օրէնք մը գրուեցաւ Աքսորտ. անվճառով, որուն վրայ առաջիկայ թերթով մանրամասն տեղեկութիւն պիտի տանք յարգոյ ընթերցողներուն։

— Էհմէտ փաշայի հրամանատարութեամբ կայսերական նաւախումբը ամսոյս 10ին Սերլայի առաջը խարիսխ ձգեր է Քիոս կղզիէն գալով, և անցեալ շաբաթ Իզմիր գնացեր է

— Քանի մը ժամանակէ հետէ վաճառականները կը գանգատէին թէ առեւտրական գործոց դատարանը (թիճարէթ հանէն) գործերը շուտով չէն տեսնուիր։ Այս դատարանին տեսուչ Իզզէթ փաշան ցանկալով որ դանդաղները ասկէ եաքը անհետանան, ամէն դեսպանատանց թարգմանները և տեղւոյս գլխաւոր վաճառականները իր ներկայութեան հրաւիրեց և ապահովցընելով զանոնք որ իր ձեռքէն եկած ամէն բանը պիտի ընէ գործոց փութով յառաջ երթալուն և ընթացքներուն չդանդաղելուն, խնդրեց որ իրենք ալ իրենց գործակցութիւնը չխնայեն։ Իզզէթ փաշան անոնց իմացուց որ ասկէ եաքը Եւրոպացւոց գործքերը շաբաթը անգամ մը դատուելու տեղը, երկու անգամ այսինքն երեքշաբթի և շաբաթ օրերը պիտի դատուին։ Աղ յուսամք որ պատուաւոր վաճառականները փոխանակ անգամ հընտրուելին առեւտրական գործոց ժողովոյն, պիտի հոգ տանին նշանակեալ օրերը ներկայ գտնուելու, որպէս զի իրենց խոհեմ դատողութեանը յանձնուած վաճառականներուն կամ ուրիշներուն գործերը եա չմնան։

Աղեքսանդրիա. 25 Օգոստոսի։

Եգիպտոսի խնդրոյն վերաբերեալ կայսերական հրովարտակը բերող Էֆիֆ պէյը ամսոյս 17ին Աղեքսանդրիա հասաւ և ամենայն պատուով ընդունուեցաւ։ Երկու օր Աաւէթթէին պալատը օթեւանելով 19ին ճամբայ ելաւ դէպ 'ի Գահիրէ երթալու, ուր արդէն հասեր և արժանաւոր ընդունելութիւն գտեր է։

Յիշեալ պաշտօնատարին գալուստը հասարակաց ուրախութեանը առիթ եղաւ. որովհետև Ֆուատ էֆէնտիի ըրած կարգադրութիւնը հաստատող արքունի հրամանին ուշանալուն ամէն մարդ տեսակ տեսակ մեկնութիւններ տալու ելեր էր, որոնք հիմայ բոլորովին վերջացան։

Երկաթուղւոյն շինութիւնը յառաջ երթալու վրայ է. և կը յուսացուի որ առաջիկայ տարւոյ գարնան եղանակին գործածութեան սկիզբն կըլլայ։ Աս երկաթուղւոյն վրայէն շոգեկառքը Նիլէն Աղեքսանդրիա մէկ կամ մէկուկէս ժամու մէջ պիտի կրնան երթալու։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՆԳՂԻԱ. Լոնտոն 28 Օգոստոսի։

Ստանտըրտ լրագիրը հաւաստի կերպիւ մը կը ծանուցանէ թէ Անգղիոյ և Միացեալ Նահանգաց մէջ ծագած ձկնորսական խնդրոյն վէճը լմնցաւ, երկու կողմանց իրաւունքը փոխադարձաբար ընդարձակելու, այսինքն Անգղիացիք և Ամերիկացիք իրարու իշխանութեան տակը գտնուած ջուրերուն մէջ անտարբեր ձուկ որսալու ազատ են, ցամաքէն երեք մղոն հեռի տեղուանքը։ Անգղիացիք թէպէտ կուզէին զանազանութիւն մը ընել ազատ եւ ներքին ծովուց մէջ, բայց աս պահանջմունքէն ալ ետ կեցան։ Յայտնի է թէ այսպէս վերջաւորութիւնը բոլորովին Ամերիկացւոց օգտաւէտ է։

— Նոյեմբեր ամիսէն հետէ Լոնտոնի փողերանոցին մէջ երեք ու կէս միլիոն լիռայի մէկ լիռանոց և կէս լիռանոց ոսկի դրամ կըտրուեր է։

— Լոնտոնի Էքօնօմիստ լրագիրը Անգղիոյ ծովային վաճառականութեան վիճակագրութիւնը կը հրատարակէ, ուսկից կերևի թէ այս տարի յուլիսի 5ին վերջացած ամսոյ մէջ Անգղիոյ նաւահանգիստները մտած

անգղիական նաւերը	378, 514	տակառաչափ	էին
ամերիկացի „ „	101, 465	„ „	„ „
ուրիշ ազգաց „ „	116, 378	„ „	„ „
ընդամէնը	596, 357	տակառաչափ։	

Նոյն ամսոյ մէջ Անգղիոյ նաւահանգիստներէն ելած անգղիական նաւերը 386, 457 տակառաչափ էին։

ամերիկացի „ „	76, 372	„ „	„ „
ուրիշ ազգաց „ „	159, 425	„ „	„ „
ընդամէնը	622· 254	տակառաչափ։	

Նոյն ամսոյն մէջ Անգղիոյ ծովեզերեայ քաղաքաց նաւահանգիստներուն մէջ տեղը երթեկութիւն ընող նաւերով մտած ապրանքը 1, 044· 862 տակառաչափ և ելածը 1, 131, 561 տակառաչափ էր։

— Անգղիոյ մէջ Խնայողական ընկերութիւնները (այսինքն այն ընկերութիւնները, որոնք արհեստաւորաց ծախուց խնայողութեամբ աւելցուած փոքրագումար ստակները կընդունին ու շահեցընելով կըշատցունեն) օրէ օր ծաղկելու և ընդարձակելու վրայ են։

1830ին միայն 412, 217 անձինք յիշեալ ընկերութիւններուն ձեռքը 13,507, 565 ֆրանք աւանդած էին։

1849ին աւանդ տուողներուն թիւը 1,065,031ի և յանձնուած ստակին գումարը 27, 198, 503 ֆրանքի հասած էր։

1849ին 1, 600,000 անդամներէ կազմուած 433 բարեկամական ընկերութիւններ կային որոնք տարեկան 2, 800,000 ֆրանք կըստորագրուէին և 6, 400, 080 ֆրանք գումար ունէին։ Աս ընկերութիւնները օրէնքով ճանչցուած և կառավարութեան յիշատակարանները արձանագրուած են։ Ասոնցմէ զատ 4,000 ընկերութիւններալ կան Մանչեսթէրի հասարակութենէն, որոնք 264. 000 անդամներէ կը բաղկանան և տարին 400,000 ֆրանք կըստորագրուին։ Բոլոր ընկերութեանց թիւը 33,233ի կը հասնի, որոնք 3, 052,000 անդամներէ կըկազմուին և տարեկան ստորագրուած գումարնին 4, 980,000 ֆրանք է և արդէն 11, 360,000 ֆրանք դրամագլուխ ունին։

Անգղիոյ չափահաս արու բնակիչները 7 միլիոն ըլլալով՝ վերոյ գրեալ հաշուէն կերևի որ անոնց գրեթէ կէսը, թէ' հարուստ և թէ' աղքատ այս կամ այն ընկերութեան անդամ եղած են։

— Օգոստոսի 20ին Անգղիոյն խորհրդարանի նոր անդամոց ժողովման օրը հոգտեմբերի 21ին ձգուեցաւ. բայց կը կարծուի թէ նոյն օրն ալ հասած ատենակը նորէն ետ ձգուի։

— Լորտ Րօկլը, որ Անգղիոյ դեսպան է 'ի Փարիզ, ամսոյս 10ին Լոնտոն հասաւ, ուր քանի մը օր պիտի մնայ։ Յիշեալ դեսպանին գալուստը քանի մը կարծիքներու առիթ եղաւ։

— Գաղղիոյ և Պելճիգայի մէջ առեւտրական դաշնագրութեան ժամանակը լրացած ըլլալով՝ այս օրերս նորոգեցաւ և տասը տարի պիտի տևէ։

— Ճէզայիրի նախկին իշխան Ապտիւլ Գատիր էմիրը, ինչպէս ծանօթ է յարգոյ ընթերցողաց, քանի մը տարի է հետէ Գաղղիոյ կառավարութեան ձեռքը ինկած ըլլալով գերիի պէս արգիլուած է։ Յիշեալ իշխանին ազատութեանը համար՝ Անգղիացիք յառաջուց հետէ կաշխատէին, այսինքն փափաքնին թէ' հրապարակաւ և թէ' պաշտօնական կերպիւ կըյայտնէին։ Այս անգամ ալ Լորտ Լօնտօնտէրրի Անգղիոյ երեւելի աղնուականը այս մասին Լուի Պօնափարթին նամակ մը գրած է։

— Գաղղիոյ, Սպանիոյ և Փորթուգալի կառավարութեանց մէջ դաշնագրութիւն մը ըլլալու վրայ է, իրենց տէրութեանց մայրաքաղաքներուն մէջ երկաթուղեաց միջոցաւ հաղորդակցութիւն մը հաստատելու համար։

Վիեննայէն Օգոստոսի 22ին գրուած և Օսսէրվաթօրէ Թրիէսթինօ լրագրոյն միջոցաւ հրատարակուած նամակի մը մէջ կը կարդամք

Նոյնամիջ նախարարը արտաքին գործոց պաշտօնէին խորհրդակցութեամբը, ամսոյս 4ին հրովարտակով մը վճռեց որ Աւստրիա բնակող Օսմանեան հպատակները եկամտից հարկէն ազատ ըլլան. աս արտօնութիւնը անոնց կըպատկանէր մասամբ իւիք դաշնակցութեանց պահանջմամբը և այլով մասամբ քաղաքական պատճառներով, նաև անոր համար որ Տաճկաստան բնակող աւստրիացի հպատակները ամենևին տեսակ մը հարկ չեն վճարեր օսմանեան տէրութեան։

— Յունաստանի թագաւորը Պաւարիա գտնուելով՝ հիւանդութեանը պատճառաւ հանքային ջուրերը մտնելը դադրեր է։

Աւստրիոյ կայսրը և Պաւիէրայի թագաւորը, որ Յունաստանի թագաւորին եղբայրն է, յիշեալ քաղաքը կըսպասուին աս ամսոյ մէջ։

ՌՈՒՍԻԱՍՏԱՆ. Վարսովիոյ մէջ քանի մը ժամանակէ հետէ մաղձայոյզը (քօլէրան) մեծ կոտորած կընէ։ Ամսոյս 10ին այս հիւանդութենէն 570 մարդիկ զարնուեր են. 185ը առողջացեր և 185ը մեռեր են։ Առ այժմ 1174 հիւանդացեալ կան եղեր։

— Օգոստոսի 3ին Ֆինլանտիոյ Վազա քաղաքը, որուն մէջ 3,000 բնակիչք կային, բոլորովին հրոյ ճարակ եղեր է, միայն դատաստանատունը և չորս տուն ազատեր են։

— Կըսեն թէ Ռուսիոյ մեծ առենադպիր Կոմս Նէսէլռօտը Սանկտ Պետերբուրգ չդարձած ամսոյս վերջերը Վիեննա պիտի երթայ՝ և քանի մը օր պիտի մնայ։ Յիշեալ կոմսը Նաբօլի ալ կըսպասուի։ Ժուռնալ տը Ֆրանքֆօր։

— Գաղղիոյ Լիյլ քաղաքին մէջ ածխավաճառ մը կայ եղեր որուն հայրը, պապը (ատէտն) և մեծ հայրը նաև ինքն ալ ամէն մէկ ձեռաց վրայ երկու բթամատ ունին։ Այս օրերս յիշեալ ածխավաճառին որդի մը աշխարհ եկեր է, որուն ամէն մէկ ձեռքին վրայ նօթնական մատ կան։

— Կոլնիշէ մէջ կը կարդամք.

„ Օկսպուրկի օրագիրը կըգրէ. Վարսովիայէն Օգոստոսի 3 թուականով, թէ Ռուսիոյ դեսպան 'ի Վիեննա Պ. Մէյէնտօրֆ յիշեալ քաղաքը կըսպասուի, և Սանկտ Պետերբուրկ պիտի երթայ, բայց ու Նէսէլռօտի կոմսին յաջորդելու, որուն հրաժարման լուրը անստոյգ է „

ՀՈԼԼԱՆՏԻԱ։ Կառավարութիւնը իր բարեկամական միջնորդութիւնը կը շարունակէ Ամերիկայի հասարակապետութեան և Ճաբոնի կայսրութեան մէջ առեւտրական յարաբերութիւններ բանալու համար։ Յիշեալ կառավարութիւնը իրօք 1844 թուականէն սկսած է իր աշխատութիւնը Ճաբոնի տէրութիւնը համոզելու որ օտարականներուն հիւրընկալութիւն ընէ. և թէպէտ քաղաքական և առեւտրական մասին չէ յաջողած, բայց Ճաբոնի կայսրը հինուց հաստատուած օրէնքը առանց խախտելու, խաղաղասիրական գիրերով յայտներէ որ նեղութեան մէջ գտնուելով յիշեալ կղզիները ինկող օտարական նաւերը պիտի օգնութիւն ստանան, բայց այն պայմանաւ որ նաւաբեկեալ մարդիկը անմիջապէս իրենց հայրենիքը ստրուին հոլանտացւոց կամ չինաց նաւերով, որովհետև տեղւոյն օրէնքը ճաբոնացի նաւերուն կարգիլէն նոյն ծառայութիւնը ընելու։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ. Աթէնք 21 Օգոստոսի։

Պատգամաւորաց խորհրդարանը կարծես թէ կը ննջէ. երևելի գործ մը տեսած չունի։ Անդամները առճիկնին չկրնալով ընդունիլ (որովհետև գանձարանը ստակ չըկայ) ծառայութիւննին կըխնայեն։

— Պատերազմական գործոց պաշտօնեան բանակին թուոյն վրայ 1, 240 զօրք պիտի աւելցընէ, առանց ծախքը աւելցնելու, որն որ ժանտարմ հրաչքմը պիտի ըլլայ եթէ յաջողի։

— Սանիա գաւառին ապստամբներուն ընդհանուր ներողութիւն շնորհուեցաւ, բաց 'ի վեց գլխաւոր յանցաւորներէ։ Խրիսթոֆոր քահանայն մատնող Հ. Վասիլարիին 6, 000 դրախմի ընծայ տրուեցաւ և 50 դրախմի ամսական ռոճիկ նշանակուեցաւ 'ի փոխարէն իր ծառայութեան։ Դօսերս եւեմոից պաշտօնեան յիշեալ ապստամբութիւնը զսպելու համար 'ի գործ դրուած միջոցներուն ծախուց հաշիւը պիտի ներկայացընէ։ Տեսնենք թէ Խրիսթոֆոր կրօնաւորին քարոզները քանիի նստան Յունաստանի տէրութեան։

— Ամսոյս 5ին հրատարակուած թագաւորական հրովարտակ մը ղրկուեցաւ Օսմանեան տէրութեան դեսպանատունը որով կը ծանուցուի թէ Սիրիաէն և Եգիպտոսէն գալիք ապրանքները այսուհետև Յունաստանի երկիրները մտնելու համար միայն հինգ օր մաքրատունը (քարանթինան) պիտի մնան, փոխանակ ութ աւուրց, ինչպէս էր առաջ։ Օսմանեան կայսերական Տէրութիւնը Տաճկաստանի մէջ հասարակաց առողջութեան համար ըրած ջանքին և ղրկած ստակներուն պտուղները օրէ օր քաղելու վրայ է։

— Միացեալ Նահանգաց դեսպան 'ի Կոստանդնուպոլիս Միսթր Մարշը քանի մը օր Աթէնք մնալով՝ Ամերիկացի քարոզչին գործոյն վերաբերեալ թուղթերը ստացեր է, ու Իտալիա գացեր է ուսկից դառնալուն Յունաստանի կառավարութենէն վճռական պատասխան պիտի պահանջէ նոյն խնդրոյն մասին։

— Այգիներուն մէջ ծագած խաղողի հիւանդութիւնը սաստկութեամբ կըշարունակէ։ Յոնիական կղզեաց մէջ ալ նոյն հիւանդութիւնը այգիներուն մեծ վնասներ հասուցեր է։ Փաթրասի մէջ, ուսկից սովորաբար տարին 15 կամ 16 միլիոն դրախմի արժողութեամբ չամիչ կելլար. հազիւ աս տարի մէկ միլիոնի չափ կըսպասուի. ան ալ ստորին տեսակի։

ԱՄԵՐԻԿԱ. Նիւ Եօրք 14 օգոստոսի

Ամսոյս 2ին Հասարակապետութեան Նախագահը ծերակոյտին թուղթ մը ղրկեց, որով կը ծանուցանէ թէ փէրրի հրամանատարը Մէքսիքոյ շոգենաւով ձուկ որսալու ջուրերը ղրկուեցաւ, որ Ամերիկացի ձկնորսները պաշտպանէ։ Կըյուսացուի առ հասարակ թէ այս խնդիրը բարեկամաբար և շուտով վերջանայ։ Անգղիացիք իրենց պահանջմունքը կըսահմանեն այն ձկնորսարաններուն որոնց վրայ Անգղիոյ տէրութեան իշխանութիւնը անհերքելի է։

— Կըհաստատեն թէ Ամերիկայի կառավարութիւնը բարձր աստիճանի պաշտօնեայ մը պիտի ուղարկէ Չինաստան մեծ պաշտօնով մը։ Քալիֆօրնիան առնըլէն հետէ՝ Չինաստանի և Ամերիկայի մէջ առեւտրական յարաբերութիւնները օր օրի աւելնալու վրայ եղած են. և կըսուի թէ յիշեալ պաշտօնատարը պէտք եղած դաշնագրութիւնները ընելու պիտի աշխատի որպէս զի շոգենաւուց կանոնաւոր երթեւեկութեամբը երկու տէրութեանց մէջ շարունակ հաղորդակցութիւն հաստատուի, ինչպէս որ արդէն հաստատուած է Ամերիկայի և Եւրոպայի մէջ տեղը։

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆ. Բոմպայէն եկած լուրերը Յուլիսի 24էն են։

Անգղիոյ զօրքը Բանդուն քաղաքը առնելէն ետքը, անգործ չմնացին։ Թէպէտ անձրևները սաստութեամբ սկսան գալ, երկու խումբ զօրք ղրկուեցան, որոց մէկը երեք շոգենաւուց վրայ հեծած, հազար զինուորներէ կը բաղկանար։ Ասոնք մայիսի 17ին Բանդունէն ելան և 19ին Բասէն հասան։ Շոգենաւուց թնդանօթները առաջ Բիրմաններուն ամրոցները գնդակոծելով՝ անգղիացի զօրքը ետքէն ցամաք ելան և քաղաքը առին քիչ դժուարութիւն չքաշելով։

Մէկալ խումբը Պէկուի վրայ քալեց. բայց

աս քաղաքը սանող գետոյն ջուրը բաւական խորութիւն չունենալուն համար՝ շոգենաւները չիկրցան մտնալ, և զօրքը տեղւոյն նաւակներովը գացին ու կատարեալ յաղթութեամբ գործը լմնցունելով՝ մայիսի 19ին հրամանատարին քովը դարձան։

Ավաի կառավարութիւնը թէպէտ կրկին կրկին յաղթուեցաւ, դեռ հաշտութիւն ձեռք բերելու առաջարկութիւններ չըներ Անգղիացի զօրաց։

ՉԻՆԱՍՏԱՆ. Երկնային կայսրութեանս մէջ ծագած ապստամբական ոգին կը շարունակէ. բայց վերջին լուրերուն նայելով՝ կայսերական զօրքը ցիրուցան ըրեր է ապստամբներուն խումբը։

Մայիսի 30ին Սիամէն կը գրեն թէ մեռնող Թագաւորին մարմինը այրելու փառաւոր հանդէսը շատ շքեղութեամբ կատարուեր է, որն որ քանի մը ամիս առեր և 250,000 տոլլար (6 միլիոն ղուռուշ) ծախս եղեր է։

Նոր Թագաւորը նոր բարեկարգութիւններ ընելու մտադրեալ է։ Եւրոպացի և Ամերիկացի բնակիչներուն թաղման համար գերեզմանատուն մը շնորհելու փափաքը յայտներ է։ Ու հասարակ եւրոպացւոց բարեկամութիւն կ'ցուցնէ, և օրինաւոր առեւտրական յարաբերութիւնները ընդարձակելու հակամէտ է, բայց ամենևին քաղաքական յարաբերութիւն ունենալ չուզեր։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ամենապատիւ Տ. Ստեփաննոս Սրբազան Արքեպիսկոպոս Նիկոմիդիայ իւր հայրական խնամոցը յանձնուած վիճակները շրջագայելով իւր հայրենիքը Պրուսա գնացած էր, ուր մեծ մարդասիրութիւն և ընդունելութիւն գտնելով իւր հայրենակիցներէն՝ Օգոստոս 28 ին հինգշաբթի օրը եկաւ 'ի մայրաքաղաքս և քանի մը վսեմափայլ Ամիրայից այցելութեան երթալով և Ամենապատիւ սրբազան Պատրիարքին հետ սիրալիր տեսութիւն ընելով, շաբաթ օր վերադառնալու է Արմաշ իւր վիճակը։

Նախկին Առաջնորդ Նիկոմիդիոյ Արժանապատիւ Տ. Մկրտիչ շնորհափայլ վարդապետը Ամենապատիւ Սրբազան Պատրիարքին և Ազգային Հոգևոր և գերագոյն ժողովոյ տնօրէնութեամբը Եօզղատու վիճակին Առաջնորդ կարգեցաւ, և այս օրերս կը մեկնի իւր պաշտօնատեղին։

Կը յուսամք որ յիշեալ նորընտիր Առաջնորդը խոհեմ և բանիբուն կառավարութեամբ իւր խնամոցը յանձնուած ժողովրդոց բարեկեցութեանցը վրայ խորհելով ազգասիրաբար և ուսումնասիրաբար նոյն վիճակին մէջ մեր հայրենի պատուական լեզուն աւելի մշակելու հոգ կը տանի. քանզի յիշեալ վիճակին Հայ հասարակութիւնը իրեն սեփհական լեզուն խօսիլ չգիտնալով մեծ ցաւ է ազգասիրաց։

Սամաթիոյ խղճալի հրկիզելոց կարեւոր չափ օգնելու և վիճակը լաւացընելու անդադար կաշխատին բարեգութ Սրբազան Պատրիարք Հայրենիս և ազգային Գերագոյն ժողովը։ Կարգաւորեալ դրամական օգնութիւն ժողովելու և պէտք եղած տնօրէնութիւնները ընելու համար՝ [illegible] մը հաստատուեցաւ, որուն յարգոյ անդամները հետեւեալներն են. Պարոնայք. Յարութիւն Խորամաճեան, Գանձապետ.

Բիւզանդ Սուրէնեան, Գրագիր
Գրիգոր Վիչէնեան
Պետրոս Թիրիթաքեան
Կարապետ Թօխաթլեան
Յակոբ Նորատունկեան
Մարտիրոս Բարունակեան
Գէորգ Մուպայեաճի
Արիստոմ Պալեան
Մ. Պօղոս Թիւլպէնտճի
Յովսէփ Ալեանախեան
Մանուէլ Խաֆաֆեան
Մ. Եղիա ոսկերիչ
Աւետիս Եաղմաճեան
Յարութիւն Բինկեանցի
Մարտիրոս Եսմէրեան
Մեսրոպ Անուխեան

ընդ ամենը տասնևօթն անձինք, որոնք 'ի փառս Աստուծոյ և 'ի սէր ազգիս յանձնառու եղան յետին թշուառութեան մէջ մնացած համազգի եղբարց ցաւը թեթեւցընելու ամար աշխատելու։

— Հեռու տեղերէն ալ օգնել ցանկացող բարեպաշտ ազգայնոց դիւրութիւն մը ըլլալու համար, քանի մը երեւելի քաղաքաց մէջ ալ [illegible] անդամներ պիտի նշանակուին, որոնք Սամաթիոյ խղճալեաց համար շնորհուելիք նպաստները պիտի ընդունին և մայրաքաղաքս հասցընեն։ Նմանապէս գումարուած դրամներուն ինչ կերպիւ գործածուիլը ժամանակին ազգային լրագրոց միջոցաւ պիտի հրատարակուի։ Առ այժմ [illegible] մէկ կողմէն հրկիզեալներուն բնակարան հոգալու վրայ է, և աւելի կարօտեալներուն առօրեայ ապրուստն ալ կը շնորհէ։ Անոր բարեպաշտ անդամները անշուշտ իրենց փորձառութեամբը գիտեն ինչպէս և որ բանի պիտի գործածեն ազգայնոց և օտարաց առատաձեռնութենէն ընդունուած կամ ընդունուելի գումարները, և մեզի պէս մարդոց դուցէ չըլլար անոնց ճամբայ ցուցընելու պէս երեւնալ. բայց սանկ պարագաներու մէջ աւելի խօսելը պակաս խօսելու վրայ նախամեծար համարելով՝ մեր կարծիքը խոնարհաբար առաջարկելէն ետ չենք կենար, կուզէ բարեմիտ հասարակութեան կարծեացը համաձայն ըլլայ կուզէ հակառակ ըլլայ. Ուստի կը կարծեմք թէ հրկիզելոց ուտելիք բաժնելը, թէպէտ 'ի սկզբան անշուշտ պէտք էր. հիմայ աւելի վնաս քան թէ օգուտ կրնայ ընել խղճալեաց՝ բարոյականին նկատմամբ։ Ինչու որ հրկիզութենէն առաջ՝ անոնք (թէպէտ մեծագոյն մասամբ աղքատ) աղէկ գէշ ապրուստնին ճարելու արհեստ մը կամ միջոց մը գտած էին, և եթէ չենք սխալիր՝ ազգիս վրայ բեռն չէին. Սոսկալի կրակը եկաւ անոնց բնակարանները, ոմանց կահ կարասիքը, այլոց դուցէ արհեստին գործիքը մոխիր դարձուց. բայց արհեստնին թողուց. Ասոր համար՝ մէկ անգամ որ ազգիս առատաձեռն օգնութեամբը այն խղճալիներուն բնակարան կը հոգացուի, կարծեմք առօրեայ ապրուստը տրուելէն աւելի աղէկ է յորդորել, օգնել և պարտաւորել զանոնք որ իրենց արհեստը բանեցընեն, և առաջ ինչ միջոցներով կապրէին հիմայ ալ նոյն միջոցներով իրենց ապրուստը ճարեն, որպէս զի առանց աշխատանաց պատրաստ գտած վաստակով ապրելով՝ ծուլութեան և դատարկութեան չըսովրին, որուն վնասակար պտուղներէն Աստուած ազատ պահէ մեր և ամեն ազգերը։

Մուշէն յուլիսի 6 ին կը գրեն թէ յիշեալ վիճակի նորընտիր առաջնորդ Արժանապատիւ Տ. Մատթէոս ծայրագոյն վարդապետը յունիսի 29ին Ս. Կարապետի վանքը հասեր է։ Վանքին միաբանները և աշխարհականաց բազմութիւնը արժանավայել պատուով դիմաւորելու գացած ըլլալով՝ յիշեալ բարեխնամ Հօր խրատուքը մեծապէս մխիթարուեր են։

Շնորհափայլ Վարդապետը հետևեալ օրը փութացեր է տեղւոյն ազգային ուսումնարանը այցելութեան երթալու, և աշակերտաց յառաջադիմութիւնը և բազմաշխատ ուսուցչին ջանքն ու եռանդը տեսնելով՝ օրհնաբանութեամբ և գովութեամբ քաջալերեր, արժանաւորները պարգևօք վարձատրեր և ուսումնարանին թերութիւնները լեցունելու յուսադրեր է։

Այլուրեքը գրող համազգւոյն հետ մենք ալ կը գովեմք արժանապատիւ Առաջնորդին ազգասիրական խնամքը, որ հոգևոր պարտաւորութիւնը կատարելէն ետքը՝ իւր կառավարութեանը յանձնուած ժողովրդեան ուսումնական յառաջադիմութեան ալ յատուկ հոգ տանելու շտապեր է. և եթէ ճշմարիտ է որ ազգիս այժմեան վիճակին գլխաւորաբար պէտք եղածը անոր հոգևոր և ուսումնական կրթութիւնն է, պարտք կը համարիմք ըսելու որ յիշեալ Հայրը իւր պաշտօնին պարտաւորութիւնը լիովին կատարելու է։ Ուստի առանց ըսելու կը հասկցուի թէ ինչքան շնորհակալութեան և գովութեան արժանի է Ամենապատիւ Սրբազան Պատրիարք Հայրենիս և ազգային Գերագոյն ժողովոյ ազգասէր անդամոց տնօրէնութիւնը որ անանկ երեւելի վիճակի մը առաջնորդութիւնը այսպէս խոհեմ և արժանընտիր վարդապետին յանձնեցին, որն որ իւր պաշտօնատեղին հասած օրէն՝ կրցեր է ժողովրդեան սիրտը գրաւելու։ Կը յուսամք և կը ցանկամք որ նոյն սէրը և համբաւը մինչև վերջը վայելէ իւր արժանագով վարուքը, մեզ առիթ տայ իր վրայ միշտ գովեստի խօսելու 'ի պարծանս և 'ի մխիթարութիւն ընդհանուր ազգիս։ Յիշեալ ուսումնարանի աշակերտաց մէկուն տաղաչափեալ յօրինուածը Նոյեան Աղաւնոյ առաջիկայ թերթին բանասիրականին մէջ կը հրատարակենք, որպէս զի յարգոյ ընթերցողները կրնան դատել անոնց յառաջադիմութեան չափը։

— Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ հոգևորական կոչմանը յարգն ու պատիւը, ինչպէս որ մեր համազգիներուն նոյնպէս բոլոր օտարականներուն աչքը ամեն ժամանակ առաջին տեղին ունեցած է. բայց նոյն յարգն ու պատիւը բարձրագոյն աստիճանը հասաւ այն երեւելի օրէն որ Վեհափառ Ներսէս Հայրապետ ընդհանուր ազգին ընտրանօքը կաթուղիկոսութեան սուրբ աթոռը նստաւ։ Ասոր ապացոյց կրնայ համարուիլ Ռուսիաբնակ երեւելի հայկազուններուն Հայաստանեայց եկեղեցւոյ հոգևորական պաշտօնը ընդունելու յօժարական դիմելնին, որոնք թէպէտ Ռուսիոյ կայսերական տէրութեան ծառայելով՝ բարձր աստիճաններ ստացած, և նախանձելի պատուոյ տէր եղած են ու բաւական ռոճիկներ կընդունին, անոնց բոլորն ալ աշխարհական հեշտութիւններուն հետ մէկդի ձգելով՝ յօժարական յանձն կառնուն կուսակրօնութիւնը, այն գովելի խորհրդով որ կարենան սիրելի ազգիս աւելի պիտանի ըլլալ։

Ասանկ առաքինի ցանկութիւն ունեցող քանի մը աստիճանաւորները իրենց գիտութիւններովը, քաղաքագիտութեամբը, բարեպաշտ վարուքը և ազգասիրական հոգւովը երեւելի եղած են ազգիս մէջ. բայց առ այժմ չեմք ուզեր անոնց պատկառելի անուննին յիշատակել. միայն չեմք կրնար պահել բարեմիտ հասարակութենէն Մեծապատիւ Մկրտիչ [illegible] հայազգի ազնուականին անունը, որ ինչպէս վերըըսինք՝ աստիճան, ռոճիկ և աշխարհական պատիւ, բոլորը թողլով Վեհափառ Կաթուղիկոսէն խնդրեր է որ զինքը ընդունին մեր եկեղեցւոյ հոգևորական պաշտօնին մէջ և արդէն մատուցած աղերսագիրը Էջմիածնայ Սրբազան Սինհոդոսին առջևն է։

Կարելի չէ այսչափ բարեպաշտութիւնն ու տարփնութիւնը ըստ բաւականի գովել. կը յուսամք որ յիշեալ ազնուականին նախանձելի օրինակին հետևելով՝ արդէն մտադիր եղող անձինք ալ իրենց բարի դիտաւորութեան գործադրութիւնը չեն ուշացըներ, և իրենց պէս ազնուականներուն բարի նախանձը կը գրգռեն. որով մեր Սրբազնագոյն Քահանայապետն ալ իր կամաց համեմատ ընտիր օգնականներ ունենալով՝ ալեզարդ հասակին մէջ Աստուծոյ նախախնամութեամբը իրեն հայրական կառավարութեանը յանձնուած բարձրագոյն պաշտօնին ծանրութիւններուն փոքր ինչ թեթեւութիւն կը զգայ, և աւելի դիւրութեամբ կը յաջողի ըստ մասին սկսեալ առաջադրեալ բարի կարգադրութիւնները կատարելու։

— Կոստանդնուպօլսոյ և շրջակայից գտնուած ազգային ուսումնարաններուն վրայ մէկ 'ի վերայ տեղեկութիւններուն շարունակութիւնը (տես թիւ 9 — 10 — — 11 — 12 — 13 — 15 — 16 — 18 —

Պէյքօզի դպրատան մէջ քառասունի չափ աշակերտք նարեկ, աւետարան, սաղմոս, քերական կը կարդան և հասարակ գիր կը սովրին վարժապետէ մը։

Նոյն դպրատան զատ սենեակի մը մէջ քըսան կամ քսանուհինգ աղջկունք նմանապէս հասարակ ընթերցանութեան կը պարապին դասատուութեամբ վարժապետուհւոյ մը։

— Գուրու Չէշմէյի դպրոցին մէջ վարժապետ մը քսանուհինգ տղայոց հասարակ կարդալ և գրել կը սովրեցընէ։

— Կուզկունճուքի վարժարանը կամ Իսքիւտար իճատիյէ թաղը տան մը մէջ ութսուն երեք աշակերտք կան, որոց 14ը նարեկ, 17ը աւետարան, 21ը սաղմոս, 32ը հեգերէն, քերական և բնակ կը կարդան. մէկքանին ալ գիր գրել կը սովրին։

ՏԱՃԿԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Արտաքին գործոց նախարար Վ. Ֆուատ էֆէնտիի մեկնելու շաբաթ գիշեր դեսպաններուն հացկերոյթը շատ փառաւոր եղաւ։

Ամարանոցին ետև բոլոր պարտէզը և առջևը ծովեզերքը ծովու երեսը անհամար ճրագներով և ջահերով լուսաւորուած էին։ Օտարական երաժշտաց ընտիր խումբ մը, նաև Մօսէօ տիւ Վիլիէ երեւելի փողահարը նոյն գիշերուան խնճոյքը շատ զուարճացուցին։ Յիշեալ հացկերութին ներկայ գտնուեցան նաև մեծ ծովապետ բարձրապատիւ Մէհմէտ Ալի փաշան, մեծ սպարապետ վսեմափայլ Մէհմէտ Րիւշտի փաշան, կայսերական փեսայացու և Բարձրագոյն Ատեանի անդամ Բարձրապատիւ Ալի Գալիպ փաշան, Արդարութեան բարձրագոյն Ատենի նախագահ վսեմափայլ Մուստաֆա փաշան, Գաղատիոյ կուսակալ Րեշիտ փաշան, փոխարքայի խորհրդական Շէվքէթ պէյը. արտաքին գործոց նախարարի թղթակցութեան առաջին պաշտօնեայ Սայիտ էֆէնտին, երկրորդ պաշտօնեայ Սաիպ պէյը, Բարձրագոյն դրան առաջին թարգման Նուր Էտտին պէյը, դեսպանաց ներկայացուցիչ Քեամիլ պէյը, ամէտճի սենեակը արտաքին գործոց մասին վերակացու Րէուֆ պէյը։

Սեղան նստած ժամանակնին վսեմափայլ Ֆուատ Էֆէնտիին աջ կողմը Գաղղիոյ դեսպան Լավալէթի Մարքէզը և ձախ կողմը մեծ սպարապետը նստան. դիմացի կարգնալ Բարձրապատիւ մեծ ծովապետը պատուոյ տեղին նստած ըլլալով՝ աջ թեւը Բարձրապատիւ Ալի Գալիպ փաշան և ձախ թեւը Յունաստանի դեսպանը առած էր։

Գաղղիոյ դեսպանը Վեհափառ Սուլթանին կենդանութեանը համար գինի խմել առաջարկեց. որն որ մեծ սիրոյ նշաններով ընդունուեցաւ. արտաքին գործոց նախարարն ալ Բարձրագոյն դրան բարեկամ ամեն թագաւորներուն կենացը ըմպելու առաջարկութիւնը ըրաւ։

Այս փառաւոր խնճոյքը գիշերուան մինչև ժամը չորս հինգ տևեց, հետ որոյ հիւրերը իրենց ամարանոցները դարձան։

Արքունի նաւարանին աւազաններուն մէջ նորոգուած երկու պատերազմական նաւերը ջուրը իջուցընելու հանդէսը օգոստ. 24 ին կիրակի օր կատարեցաւ 'ի ներկայութեան Վեհափառ Կայսեր, Բարձրապատիւ փոխարքայի, Վեհաստիճան Շէյխ իւլ իսլամ էֆէնտիի, բոլոր նախարարաց և բարձր աստիճանի պաշտօնէից տէրութեան։ Օգոստափառ Ինքնակալը բարեհաճեցաւ իւր բարձր գոհութիւնը յայտնելու մեծ ծովապետ Բարձրապատիւ Մէհմէտ Ալի փաշային, որ իւր բարձր պաշտօնին վերաբերեալ գործերուն ամենայն ուշադրութեամբ հոգ կը տանի։

Այս առթիւ Վեհափառ Սուլթանը բարեհաճեցաւ Բարձրապատիւ փոխարքային նորահաստատ Մէճիտիյէ շքանշանի առաջին աստիճանը շնորհելու։

Նոյն օրը Վալաքիոյ իշխանի որդի Եօրկի Ստիրպէյ իշխանը Մեծաշուք Ինքնակալին ներկայանալու մեծ պատիւը ունեցաւ, Վեհափառ Սուլթանը բարեհաճեցաւ յիշեալ պէյին Միրիմիրանութեան (փաշայութեան) պատիւը շնորհելու։

Օգոստափառ Ինքնակալը յիշեալ հանդէսը լմննալէն ետքը Այնալը քավաք գնաց նոր շինուելու վրայ եղած պատերազմական նաւը տեսնելու, և անկէց ցամաքէն ուշ ատեն պալատը դարձաւ։

Ուրբաթ օր ալ Սինոպի Կայսերական նաւարանը երկու նորաշէն պատերազմական նաւեր (Ֆրքաթօն և քօրվէթ) ջուրը պիտի իջնային, որոնք ամեն պէտք եղած կայմերը, պարանները և ուրիշ բաները ստանալէն ետքը՝ մայրաքաղաքս պիտի գան։ Մեծ ծովապետը յատուկ խնամք կը տանի նաև նոյն քաղքի նաւարանին բարեկարգութեանը։

Երկուշաբթի Թահսին պէյը Օգոստափառ Վալիտէ Սուլթանին Ալէմ տաղըն փառաւոր հացկերոյթ մը ընելու պատիւ ունեցաւ։

Վալաքիոյ իշխանի որդին Եօրկի փաշան երեքշաբթի օր Կալասի շոգենաւով մայրաքաղաքէս մեկնեցաւ իւր հայրենիքը դառնալու։

Նախընթաց օրը բարձրագոյն դուռը գալով՝ տէրութեան նախարարներուն հրաժարական այցելութիւն ըրաւ։

Օգոստոսի 28ին Նախագահ իշխանի հրամանաւ Լէգէոնի պատուոյ շքանշանը շնորհուեցաւ Շարլըմանը շոգենաւու պաշտօնեաներուն՝ որոնք մայրաքաղաքիս մէջ անցեալները պատահած հրդեհներուն շիջուցմանը աշխատեցան։

Քէֆալոնիացի մը ադամանդեայ ապարանջան մը, մէկ ջուխտ օղ և քանի մը ուրիշ զարդեր 23 հազար հարիւրնոց ոսկիի վաճառեր է մէկուն։ Գնողը սանկ ժամ առածները ուրախութեամբ գոհարավաճառի մը տարաւ և տրտմութեամբ իմացաւ որ ադամանդները կեղծ էին։ Ոստիկանութիւնը իսկոյն այս խարդախութիւնը իմանալով՝ Քէֆալոնիացին ձեռք ձգեց։ Զինքը տանող ոստիկանին եղեռնագործը 500 դահեկան կը խոստանայ որ զինքը ազատ թողու. պաշտօնեայն յիշեալ գումարը կընդունի որ չկրնայ ուրանալ, և թէ զինքը թէ ստակը ոստիկանութեան նախարարին առջևը կը տանի։

Շաբաթ օր յոնիացի մը Թաթավլա Պօյաճը սօխաղը բռնուած թաղը կրակ ձգելու վրայ եղած տանը ձեռք անցաւ, և թէպէտ խելագար երեւնալ կը ցանկար, բայց բանտ երթալէն չազատուեցաւ։

Թարապուլուսի կուսակալ Մուսթաֆա Նուրի փաշան հինգշաբթի օր Միխայիլ Սիրուր կայսերական շոգենաւով մայրաքաղաքէս մեկնեցաւ իւր պաշտօնատեղին երթալու։

Կայսերական թիկնապահ զօրաց հրամանատար Սէլիմ փաշան շաբաթ օր մայրաքաղաքս հասաւ Սամսոնէն գալով։

Հոլլանտայի աշխարհական պատրիարք Մելքոնեան Վ[illegible] իր պաշտօնէն դադարեցաւ, որ կամ ժամէ 'ի ժամ կըսպասուէր։ Այս մասին Կայսերական Հրովարտակ մը երկու շաբթէ ի վեր ելաւ և այսօր 'ի գործ դրուեցաւ։ Կըյուսամք, որ անոր յաջորդ ելու անձը Հոլլանտայի ժողովրդեան բարեկեցիկ կամացը համեմատ՝ անկողմնապահութիւնը իրեն կանոն բռնելով աշխատի իրեն յանձնուած եկեղեցւոյն մէջ սէր և միաբանութիւնը հաստատ պահելու, և հեռանայ այն անձերէն որ անոնց խրատներ կուտան իրենց հոգևորականացը դէմ բողոքելու․ այնինչ ժողովրդեան մէջ ալ մէկ մասին կամքը, որու կողմնէ բռնադատուի, փոխանակ մէկ մասին կամքին նախապատիւ բռնէ։

Նոյն Կայսերական Հրովարտակաւ համայնքաց բնակութեան ալ վերջնական կը հարկաւորի։

— Մեր Հանրագիտակ լրագրին 30երորդ թերթին մէջ հինգ անանուն ստորագրուած յանդգնութեան մը կարդացինք՝ Նշան Եղանեան դէմ. թէպէտ նոյն լրագրին խմբագիր — տէրերնը կուզէ հաւատացնել թէ [illegible] անձինք գրած են զայն, բայց բարեմիտ հասարակութիւնը աղէկ կը ճանչնայ թէ այնպէս ընելու բանիցելով անձինքը ոչ միայն Լոնտոնի չեն կրնար ըլլալ, հապա վերջին աստիճանի խանգարեալ բարուց մարդկան կարգն ալ անցնելը իրենց պատիւ կրնայ համարուիլ։

Մենք մեր ակօր դատողութեամբը կը կարծենք որ ստորագրողներուն տակը անունը պահող պատուելին Արրոգէր գնեալ Պօլսոյի մը լեւ․ ինչու որ Մխիթարեանց վրայ աւելի արժանաւոր համարում ունիմք, և չեմք կրնար հաւատալ թէ անոնց մէջ գտնուին այս տեսակ [illegible] մարդիկ։

Մեկնմ մը բերնէն դեռ լսուած չէ Կ[illegible] խօսքէ, որուն որ յիշեալ նամակին հեղինակը կը զրպարտէ, գլխէժեղց պէս Հայ բառերու ամալ ըրած կամ աւելի ճշդիւ անարժան համարելով զինքը։

Այս պատուելին կըսէ թէ [illegible] ու [illegible] կրօնական [illegible] երէ․ չեմ կրնար թէ որ ազգը կիմանայ այս խօսքով․ անշուշտ հայ ազգը չէ․ ինչու որ ասցան կալը ս[illegible] չեմք տեսած մինչև հիմայ հրատարակուած բողքներուն մէջ (որոնք գոնէ հայերէնի լաւ ագրուած չեն) և միայն հիմայ կը կարդամք [illegible] որուն հեղինակութիւնը միայն իրեն յատուկ է։

Նշան Եղանեանմէ [illegible] ծանուցուած Օրթագիւլ հանրութեանց վերաբերեալ գիտական [illegible] ընկերներու թերթով խմբագրութիւն կարենալ բաւական ցուցցինք մեր արդարութիւնը։ Բայց յիշեալ նամակին հեղինակը այն լուրը աւելի ընելով [illegible] երեսներուն [illegible] մէջ ճշմարտութիւնը կասկածի տակ ձգել ուզեր է, մեզ խրատելով կարծել կուտայ թէ այն լուրերուն մէկ քանին իրեն անախորժ եղած ըլլայ։ Այսու ամենայնիւ անոր անհաճոյ բերնը ճշմարիտ չըլլալուն ապացոյց չկրնար ըլլալ։

Խոստովանիմք որ անուղղակի ըսէք՝ Նշան Եղանեան դէմ և կընդունիմք անոր մատնելով թէ ան իր աշխարհիս բնութեան պարտաւորութիւնը կը կատարէ։

Բայց մեր թողունք․ ինչպէս նորենք անանուն նամակները հրատարակող խմբագիր — անորենին, որ ազնիւ չէ եղանակաւ և անարգելի շողոքորթութեամբ ասանց ընտրանաց որ կողմն է ինչ որ իրեն կը տրուի անխտրաբար կըհրատարակէ այդպիսի լուսաւոր լրագրին մէջ։

Կըդատենք որ չէ կայեր իմանալու թէ այն նամակը գրել ասոր կաշխատի մեր մէջ ալ ցանելու այն երկպառակութեան որոմը, որ դըժբաղդաբար շատ ժամանակէ հետէ կըբուսնի Հայաստանեայց Եկեղեցին զատուած ժողովրդեան մէջ։ Զգուշ[illegible] թէ մանաւոր երկպառակութիւնը ընդհանուր երկպառակութեան պատճառ կրնայ ըլլալ և ազգիս մէջ կողմնակցութեան հոգի յարուցանել․ զգուշ[illegible] թէ մենք որ ազգիս մէջ խաղաղութեան և միաբանութեան հաստատուն սրտի գործիք կամ օժանդակ միայն ըլլանք, մենք որ ասոնց պաշտօնը վերանորոգած ենք՝ որ իրաւ մը կրնամք ազատել որ բարեմիտ և խաղաղասէր հասարակութեան վրայ մեր խօսքը ազդեցութիւն ընէ, եթէ մենք այդպիսի լրագրաց մէջ երկպառակութեան նշաններ ալ որ[illegible] ազդեց կուղենք նոյն ցանկացող ինչ կը հրատարակուի որն որ անոնք միայն իրենց վրայ հրատարակած են։

Խառնակեցին գրքին հեղինակները իրենց յատուկ նպատակնուն հասած իրենց որդւոցը մէջ բաժանում հանելով․ և թէպէտ մենք կաշխատիմք որ մեր մէջ ալ չըլլայ նոյն խռովութիւնը կամ ճղակառուցիչ ինչ․ բայց մեր նպատակին դէմ հակառակ կերևայ մեկ հակառակորդ լրագիրը։

Արդեօք ինչ խելքի կը ծառայէ անոր խմբագիր — անորէնը, որ գրելթէ ամեն շաբաթ հրատարակութիւն օրմը աւշացընելով մեր լրագրին դէմ գրուածներ կը հրատարակէ։

Եթէ կըյուսայ որ Նշան Եղանեանի մէնուս կրնայ հասցնել աւանդ անիրաւ գրութիւններով՝ այդ բանը միտքէն թող հանէ, ինչու որ Նշան Եղանեան Մասիսի սաւուցեալ գագաթէն շատ բարձր կը թռչի, և անոր ձեռք չըհասնիր։

Եթէ կըյուսայ որ այսպէս յարձակմունքներով՝ բարեմիտ հասարակութիւնը օտարացընէ Նշան Եղանեանէն, չարաչար կը սխալի․ որովհետև, ուղղութեամբ և շնորհակալութեամբ կըսեմք, որ շաբաթագրիս անկողմնապահութիւնն ու հայրենասիրութիւնը օրէ օր ազգային համակրութիւնը աւելի գրաւելու վրայ է։ Եթէ մեր յաջողութեանը վրայ կը նախանձի և կը ցանկայ նոյն յաջողութեան, կը խրատեմք որ ինքն ալ մեզ պէս ճշմարտութիւնը և միմիայն ճշմարտութիւնը իրեն առաջնորդ բռնէ։ Եթէ կը կարծէ թէ մայրաքաղաքիս մէջ երկու ազգային լրագիր շատ է և կըցանկայ որ մերը վերնալով իրենին աւելի օգուտ ըլլայ, կը հաւատացնեմք թէ այս ճամբով իրեն աւելի կը վնասէ քան թէ մեզ, և թէ բարեմիտ հասարակութեան ընթերցասիրութիւնը և ազգասիրութիւնը (պարծանօք կըսեմք) այն աստիճան հասած է, որ ոչ թէ երկու, այլ տասներկու կանոնաւոր լրագիր ալ ըլլայ՝ հասարակ միայն չափ բաւական ստորագրութիւններ կրնայ գտնուիլ, միայն թէ խմբագիրները բաւականաւոր ըլլայ։

Եթէ անհատական երևելեաց ստորագրութեան գնովը խարուելով՝ իր շահասիրութեանը կը զոհէ ազգիս պատիւը, մենք կատարելապէս զգոյշ եմք մեր համակրօն և հայրենակից կամաւոր ստորագրողներուն պաշտպանութենէն և անոնց պատիւը կարեւոր չափ յարգելով, մեծագոյն մասին գովելի կամացը համեմատ և պատուական ազգիս փրկին համար չեմք ուզեր երկար քննել մեր հակառակորդ լրագրին բռնած ճամբան․ և յարգոյ ընթերցողի հինաւ պաշտպանութեանը փոխարէն՝ ապերախտութիւն կըհամարիմք եթէ մենք ինքզինքնուս նեղելու ըլլանք անոնց հաճոյ ըլլալու և անխտիր անախորժ հակաճառութիւններով լեցնելու խաղաղութեան և հաշտութեան աւետաբեր Նշան Եղանեան էջերը։ Միսի պատուհասն լըսութեան պիտի պատասխանեմք մեր դէմ գրուածներուն։

Ամերիկայի հանքերէն առաջին մէկ տարուան մէջ 89 միլիոն տոլարի և Քալիֆօրնիայինէն երեք տարուան մէջ 200 միլիոն տոլարի ոսկի [illegible] ոսկի դուրս ելեր է․ որով կերևայ թէ առաջնոյն հանքը աւելի հարուստ է քան զվերջինս։

— Գաղղիոյ բնակչաց վիճակագրութենէն կըստուգուի թէ կանայք միլիոն միլիոն հոգւով երիկ մարդոցմէ աւելի են․ բնակիչնուն բոլոր թուով 36 միլիոն ըլլալով՝ լրագիր մը կըհաշուէ թէ մարդ գլուխ մէկ կին ու մէկ երկատասներորդ մասը կիյնայ․ փարիզի մէջ 25,000 աւելի կանայք կան քան զմարդիկ։

— Հինգշաբթի Գաղղիոյ դեսպան Լավալեթի Մարքիզը մեծ հացկերոյթ մը ըրաւ, ուր հրաւիրեալ էին արտաքին գործոց նախարար Մ. Ֆուատ էֆէնտին, Քեամիլ պէյը, Նուբարեան պէյը, ևն։

— Օգոստոսի 17ին մէկ օրուան մէջ 244 նաւ մտեր է Լոնտոնի Թամիզ գետը, որն որ մինչև հիմայ լսուած չէր․ յիշեալ նաւերը 36,600 տակառաչափ բեռն կրնան տանիլ։

— Սանկտ Պետրբուրգ հրատարակուածներէն գործոց նախարարութեան օրագրէն առնելով Իզմիրի Լէվանթ Հէրալտ կըգրէ․

„ Մայիսի 13ին Կարսուլով Նորէն լուսափայլ երևոյթ մը եղաւ օդոյն մէջ Նրեկոյեան ժամը 6ին արեգական երկու կողմը նոյն ձևով, գոյնով և փայլունութեամբ, անոր նման բայց քիչ մը պզտիկ միմեկ գունտեր երևցան․ որոնց ճառագայթները հազիւ կերևէին․ ասոնց բոլորտիքը նաև արեգական ու իրենց մէջ անցք թափանցիկ և ճերմակ նիւթ մը կար, որն որ երեւոյթը անմնելու արգելք չէր ըլլար։ Այս երեք արեգակներէն տարածուած լոյսը երեք անգամ աւելի ուժգին կերևէր քան զայն որ սովորաբար արեգակէն կուգայ և բնակչաց բազմութեան զարմանալի ուշադրութիւնը գրաւեց։ Յիշեալ երևոյթը մէկուկէս ժամ անփոփոխ մնաց․ ետքը յանկարծ կողմնական արևներուն գոյնը սաստիկ կարմրեցաւ, և քիչ մ'ալ ետքը անյայտ եղան։

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

— Բարձրագոյն Դռանն նախագահ վսեմափայլ Մուստաֆա փաշան այսօր կէս օրէն ետքը Պէյլէրպէյիի Սրբունի պալատը հրաւիրուեցաւ, և 'ի նշան կայսերական հաճութեան առաջին աստիճանի Մէճիտիէ շքանշանը ստացաւ։

— Այսօր կայսերական հրովարտակաւ Շէֆիք պէյը որ Թութի Նուէրէ գլխոյ Բէյլիքճի (գաւառական երկրորդ օգնական) էր մեծ Բէյլիքճի (առաջին օգնական) անուանեցաւ։

— Ըմբաճի սենեկին բազմամեայ անդամներէն Ըթմա պէյը, որն որ նախկին Նշպարգոս Խըզէթ փաշային որդին է, պզտիկ Բէյլիքճիութեան պաշտօնը ընկալաւ։

— Յիշեալ սենեկին առժամանակեայ անդամ Խալիլ պէյը, նոյն սենեկին անդամ եղաւ, և անոր տեղը նախկին Նշպարգոս Րէուֆ փաշային փեսան Նասա պէյը առժամանակեայ անդամ ընտրուեցաւ։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կոստանդնուպոլիս 23 Օգոստոսի։

Արմտեաց գիները քանի մը ժամանակէ հետէ բարձրանալու վրայ էին՝ Խուլանտէոյ մէջ գետնախնձորի հիւանդութեան նշանակները հինգ գրեթէ երրորդ մասին փճանալուն լուրերուն պատճառաւ։ Եւ այս վերջին ժամանակներս Անգլիոյ և Գաղղիոյ մէջ տարեկան բերքերն և սեղմագործ անձրևներ գալով առհասարակ հունձքերուն մեծ վնասներ հասնելուն անհնարութիւնը արմտեաց գիները համար պահեց։ Այսու ամենայնիւ օդոյն աղէկանալուն և Լոնտոնէ ղրկուած թղթերուն լուրերը առաւոտ ըլլալով այս երկրս, կըյուսացուի որ հոս ալ քիչ մը թողուն արմտիք առնելու ցանկացողներուն և նաւավարներուն պահանջմունքը․ և այն ժամանակ կրնայ աւելի գործ տեսնուիլ։ Գինէբրոն և Հերսոնէն նաւերը մէկէն բարձրանալուն՝ ընդհանրապէս առատօրէն մը նկատուելուն կատարուեցաւ․ միայն 3,000 քիլէ մորթցորեն առին նաւու մը բեռը լրացնելու համար․ 18,000 քիլէ ալ կակուղ և կարծր ցորեն տեղական գործածութեան համար առնուեցաւ։ Կակուղ ցորենի աղէկ տեսակները չկան, և գալու ըլլալնուն՝ գիները պահած են ըլլալ։

Ընդհանուր արմտեաց համար պահանջուած գիները։

Կարծր ցորեն	16 էն 18 ³/₄	ղուրուշ քիլէն	
Կակուղ ցորեն	12½ էն 17½	„	„
Մորթցորեն	13½ 14¾	„	„
Գարի	7 էն 7½	„	„
Հաճար	9½ էն 10	„	„
Վարսակ	6 էն 6½	„	„

Շտեմարաններու մէջ գտնուած արմտիքը առատ են։

Կարծր ցորեն	110,000	քիլէ։
Կակուղ „	15,000	„

Հաճար ու վարսակ չկայ․ վերջիններ կառավարիչ Մարմարայի նաւահանգիստները յանձնուելու պայմանաւ։ Վերջին տասը օրուան մէջ 23 նաւեր բեռնուեցան Եւրոպիոյ զանազան նաւահանգիստները տանելու համար։

Նաւուբեռնութեան վարձք։

Օգոստոսի 17 էն մինչև 23 Մարսիլիա նաւահանգիստը 15 շիլինգ մինչև և 12 շիլինգ եղան, ամառն ալ և ամառն ձմեռուան ժամանակին գալով և նոյն ծովերը երթալու։ Նոյն ամսոյ 18 էն մինչև 22ը 32 տասնհինգերորդ նաւեր եկան և 23 նաւեր գացին։

Զմիւռնիա 22 Օգոստոսի։

Այս երեք շաբթուն մէջ վաճառականութեան արդիւնքը մեծ գործեր չեղան․ 60 օխէի չամիչ վաճառուեցաւ 96 էն 97 ղուրուշ լէ․ լէն․ Շտեմարանի մէջ գտնուածը 300 օխէի չափ է, և գինը գրեթէ հաստատ։ Մինչև հիմայ եկածը 1,100 օխէի կը հասնի։ Տերուն առնողները բարձր գիներ պահանջելու համար, միայն 60 հակ կերպաս վաճառուեցաւ. Գազեթէ տեսակին 243 ղուրուշ ղանթարը։ Շտեմարանի գտնուածը 2,000 հակի չափ կըլլայ։

Բուրդ Ղարամանէն 400 ղանթար չափ 230է ծախուեցաւ։ Այս տեղը հիմայ վաճառուելիք առնելիք չկայ․ եկածը անմիջապէս կը ղրկեն Անգլիոյ համար։

Թուզերը ուշուան գալ․ 60 բեռ վաճառուեցաւ 90 էն 122 ղուրուշ ղանթարը քաշ տեսակին։

Ափիոն շամիէն գինը բարձրանալու վրայ, Բուրսա և Գարահիսարու։ Հիմա 112 ֆրանքի սակաւ է պատճառ։

Ձէթը շատ խնդրելի տեղական գործածութեան համար։ Շտեմարան մէջ ծախելու եկածը անմիջապէս կը վաճառուի 320 էն 330 ղուրուշ ղանթարը։ Այս տարուան ձէթը շատ քիչ պիտի ըլլայ․ շատ տեղեր եկած լուրերուն նայելով։ Միտիլէն, Այվալը և Էտրէմիթ և այլն հազիվ թէ 115 կամ 120 հազար ղանթար պիտի ըլլայ կըսեն․ յիշեալ տեղերուն ամէն տարիներ 400 հազար ղանթար կըլլար, երբեմն ալ աւելի։

Աղէքսանդրիա 13 Օգոստոսի։

Արմտեաց վրայօք Եւրոպայէն եկած վերջին լուրերը շատ յաջող էին։ Մեր շուկայի մէջ գնողները մեծ փոյթ ցուցուցին․ 200,000 արտեպէն աւելի վաճառուեցաւ 55 էն 65 և 48 էն 56 ղուրուշի քաշ տեսակին։ Բակլան 46 էն 56 և գարին 32 էն 36է առնուեցան։ Կառավարութիւնն ալ օխտա[?] երբ վաճառումները․ երկու անգամ տասնական հազար արտեպ վաճառեց յաճախորդ։

Բամպակը թուլ է․ բայց գիները 190 էն 260 հազար էն քաշ տեսակին։

Շաքարեղէնի հրապարակումը այս օրուան ծանր հետեւեալ աւելի նոր առեւտրական լուրերը տալու կարողացանք։

Կոստանդնուպոլիս 2 Սեպտեմբեր։

Արմտեաց առևտուր մէջ շատ գործ չկայ, որովհետև ամեն մարդ սպասողականաց մէջ է Գաղղիոյ և Անգլիոյ հնձոց ճիշդ վիճակին վերայօք։ Լրագիրներէն ոմանք յաջող և ոմանք անյաջող կը գրեն․ սակայն աւելի հաւանականութեամբ հաւատացուելու լուրերուն, կըսպասուի մեծ գործերու սկսելու համար։ Կակուղ ցորենի քիչ գտնուելն ալ քիչ առաքուտերին մէկ պատճառն է։ Տեղական առևտուրի համար 18,000 քիլէ կարծր ցորեն առնուեցաւ։ Մէկայն 25,000 քիլէ մորթցորեն վաճառուեցաւ Անգլիոյ համար։

Շտեմարաններու մէջ 90,000 քիլէ կարծր 15,000 քիլէ կակուղ ցորեն, 40,000 քիլէ մորթցորեն, 20,000 քիլէ գարի 7,000 քիլէ հաճար կայ։

Օգոստոսի 28 էն մինչև ամսոյս 2ը 12 շոգենաւեր Մարսիլիա նաւահանգիստը գնացին և 11 շոգենաւեր եկան։

Օգոստոսի 28 էն մինչև ամսոյս 1ը 32 առագաստաւոր նաւ հասան և 60 նաւեր ելան։

Իզմիր 28 Օգոստոսի։

Վերջին շաբթուան ու ու ծախէն ետքը 60 օխէի ափիոն վաճառուեցաւ գինը 96 ½ ղուրուշի։ Տերուն 160 հակ վաճառուեցաւ –242 էն 244է։ Մէրգերուն առատութեան շատ բանուկ է։ Մէկ շաբթուան մէջ 1,500 բեռ կամ 6000 ղանթար թուզ եկաւ և 80 էն 160է վաճառուեցաւ ղանթարը։ Ափիոն շամիէն գինը 132է որոշուած էր, բայց հիմայ 140 կուզուի։ Բամպակը 145, ու շամիէն 33 էն 35 կարծէ․ իսկ Գարահիսարունի շամիէն գինը քիչ ըլլալուցաւ։

ՏԷՐ Ը ԽՄԲԱԳԻՐՈՑ
ԳՐԻԳՈՐ ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ ՅԱՀԱԿ ԱՊՐՕԵԱՆ
Ընդ. Թարգմանիչ Բարձրագոյն Դրան.

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՅՈՎՀԱՆ ՄՈՒՀԵՆՏԻՍԵԱՆ
Կոստանդնուպօլսոյ Թօփխանէի Պազար թաղը։